Tập 1 — Đêm Khuya Nghe Gió Thở Dài

Một Cuộc Đời, Một Vầng Nhật Nguyệt (Minh Đức Triều Tâm Ảnh)

Nghe Gió Thở Dài

Mưa cuồng, gió quật, sấm chớp đùng đùng... Từng đám mây qua mùa nắng nóng dường như được rang cho khô quánh lại, bây giờ thấm ướt, nở phình ra, no ứ nước rồi đổ tràn trề, đổ xối xả xuống núi rừng, thảo nguyên, đồng ruộng, làng mạc...miền trung bắc Ấn. Những cơn mưa này mọi người chờ đợi đã lâu, từ sau tháng Vesākha, cây cối chỏng chơ, đất đai khô nẻ... đang muốn được hồi sinh! Từ từ, chầm chậm, không vội vã gì, từng cơn gió mùa xào xạc thổi qua, rồi từng cơn mưa chợt như nhẹ nhàng hơn, đều đặn hơn rơi xuống liên tục từ ngày này sang ngày khác... Những tháng ngày khô nóng như rang người đã qua rồi. Cũng qua rồi thời kỳ mọi người chỉ muốn ngồi yên một chỗ, không động đậy, không nhích chân, nhích tay hằng giờ liền: họ muốn tiết kiệm năng lượng! Trước các sân nhà, ngoài đường, mưa đọng thành vũng, trẻ con trần truồng chạy nhảy, nghịch té nước, cười vang, nô đùa hồn nhiên. Các cụ già, bà lão, vươn vai, đứng bên ngưỡng cửa hoặc chường ra hiên chốc lát, nhìn ngắm mưa, hít thở bầu không khí trong lành, mát rượi... Phong cảnh, sau đó, không mấy chốc thay đổi mau chóng, lạ thường. Như tay họa sĩ đại tài hoặc như tên phù thủy nhiều bùa phép, chúng biến những dòng sông lờ đờ, uể

Minh Đức Triều Tâm Ảnh 119

oải, nhác nhớm... thành những dòng chảy màu nâu, đỏ đục, lầu ngầu rác rưởi thành những chàng thanh niên mạnh khỏe, lao như điên, tràn sông, tràn bờ, tràn ao hồ... ồ ạt đe dọa làng mạc, cư dân, ruộng vườn... Mưa vùng này thì ít mà nước thì dâng rất nhanh, do các sườn núi từ Himalaya tràn xuống. Biết bao nhiêu là nhà cửa và đường sá bị ngập chìm. Ở đâu cũng bùn lầy, rác rến lều phều, cành củi lềnh phềnh, cây gãy, giậu đổ, nhà xiêu... Mọi người không đi đâu được. Thế giới loài vật bắt đầu lộng hành vì thiên nhiên tự do đã được trả lại. Một cảnh tượng hoang dã đổ tràn ra các ngả đường: Tha hồ là rắn, rít, bò cạp... bò ra khỏi những nơi ngập nước, lổn ngổn trườn trên những đám đất cao ráo; những chú ếch, nhái, ễnh ương... nhảy lóc chóc, kêu ồm ộp, oàm oạp bát nháo... bất kỳ chỗ nào, bất kể nơi đâu thuận lợi. Dường như chúng không còn sợ con người nữa. Ngay trong các tường nhà, thiên hô vạn hát là tắc kè, thạch sùng đua nhau chắt lưỡi, kêu réo, ngang dọc vô tư, ăn muỗi mòng, sâu kiến đến căng cả da bụng... Còn chuột đồng, chuột cống, chuột nhà... thản nhiên kiếm ăn bất kỳ đâu có củ thối, xác sình... Theo chu kỳ thời gian, mùa tiết diễn ra đều đặn. Trong Cung Vui, thái tử chẳng đi đâu được. Và trong Cung Vui, chàng có hay biết gì chuyện mưa gió quấy nhiễu đất trời. Những bức tường dày ngăn cách âm thanh. Một lò sưởi lớn được thiết kế chỉnh chu, dẫn hơi ấm qua những ống đồng nhỏ len lỏi qua các phòng nên nơi đâu cũng khô ráo dễ chịu. Những bức tường là các họa phẩm thiên tài, màu sắc mùa xuân và mùa hạ đan xen hài hòa, cây lá, cỏ hoa... trông thật dịu dàng và mát mẻ. Âm thanh cuồng nộ của đất trời ở bên ngoài không lấn át được giai điệu nhẹ nhàng, yên tĩnh của nhạc công, ca nhi ở bên trong... Thái tử của chúng ta bước lui, bước tới, bước ngắn, bước

dài... Các ông hoàng đang chăm lo mọi công việc, chắc cũng kẹt ở đâu đó giữa mùa mưa của miền Trung bắc Ấn 120 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

quỷ quái này. Thỉnh thoảng, Ānanda, Anuruddha, cậu bé Nanda... trùm mưa vượt ngựa sang chơi. Họ lại vầy những cuộc vui tao nhã, thanh lịch với trà bánh dị giản... Nhưng thái tử cũng không được vui, tâm trí của chàng dường như để ở đâu đâu. Yasodharā từ đâu đó bước ra, khẽ khoát tay, đàn sáo ca ngưng bặt; nàng nói nhỏ với ba vị hoàng đệ: - Hôm thái tử vào cung gặp phụ hoàng cùng các đức thân vương, bàn thử hai việc: Thứ nhất là mở trường đại học bách khoa tương tự như ở Takkasilā để đào tạo chuyên gia... Thứ hai là giảm một nửa lực lượng chiến sĩ, thay nhau làm ruộng cùng các ngành nghề khác... thì gặp sự im lặng đáng sợ... - Rồi sau đó thì sao? Anuruddha vội hỏi. - Đức thân vương Dhotodana, thân phụ của Bhaddiya nói là mở trường đại học, con cháu hoàng gia đâu có mấy người; chẳng lẽ cho cả thứ dân vào học ư? Lại nữa, nó sẽ rút cạn kiệt ngân khố của vương quốc! Thật là hoang tưởng! Thái tử bước đến bàn sách, lựa lấy mấy tấm thẻ đồng rồi lặng lẽ ngồi xuống một bên, chàng nói: - Kể nữa đi, Gopā! Nàng kể đúng y như nguyên văn vậy! - Đức thân vương Sakkodana, thân phụ của Kimbila thì nói giọng hững hờ nhưng khá cay độc: Đây đúng là thời kỳ tiến bộ của dòng Sākya anh hùng, tập cấp chiến sĩ suy thoái xuống hai bậc, tình nguyện đứng sau cả bọn thương buôn! Đúng là một trang sử huy hoàng! - Thôi, hết! Anuruddha thở hắt ra rồi quay sang thái tử - Còn thân phụ của đệ có ý kiến gì không? - Thúc vương thì dè dặt, thận trọng hơn, ngài lặng lẽ rất lâu rồi mới phát biểu: Đào tạo chuyên gia là điều kiện tất yếu để phát triển đất nước. Đó là con đường duy nhất. Chúng ta nên hỏi ý hội đồng trưởng lão trong nay mai, chờ các ngài biểu quyết. Gia dĩ không mở trường đại học được Minh Đức Triều Tâm Ảnh 121

thì tại sao chúng ta không thể cho con em hoàng gia đi du học ở Takkasilā? - Tuyệt vời! Ānanda vỗ tay tán thưởng rồi hỏi tiếp - Thế còn thân phụ của đệ, có một câu góp ý nào nghe lọt lỗ tai không? Thái tử mỉm cười: - Thúc vương cũng tuyệt lắm, ngài nói rằng: Chúng ta đã từng phá lệ, mời ông chủ ngân hàng và mời thống đốc nghiệp đoàn làm quan đại thần để cố vấn kinh tế cho triều đình. Vậy tại sao thứ dân không thể trở thành người tài? Tập cấp chiến sĩ mà biết tiết kiệm ngân sách quốc gia, tự mưu sinh... thì quả là điều đáng mừng cho triều đại... Ồ! Đúng là tư tưởng của một vị Chuyển luân Thánh vương! Ānanda sung sướng quá: - Đệ phải chạy về ôm hôn thân phụ mới được... Nandā hồi nãy giờ cũng lắng nghe câu chuyện của người lớn, đến đây, cậu nhướng mắt hỏi thái tử: - Thế còn phụ hoàng của chúng ta? - Vương phụ không quyết định được... - Có phải là do hai thuận, hai chống? - Ừ! Hoàng đệ giỏi lắm! Phải đợi hôm nào hội đồng trưởng lão cho ý kiến... - Nhưng sao hoàng huynh lại buồn? Phần thắng sẽ về với chúng ta đấy! - Không đâu, Nanda tiểu thúc! Yasodharā nói - Thái tử biết rõ chín phần mười là mình thua... Bảo vệ quyền lợi của tập cấp Sát-đế-lỵ là chiến lược hàng đầu của đa phần chư vị trong hội đồng trưởng lão! Mọi người đều có vẻ đăm chiêu, nghĩ ngợi... Thái tử đưa những thẻ đồng đến cạnh ánh đèn, đọc cho mọi người nghe vài đoạn rồi nói rằng: - Trí khôn của người xưa phối hợp uyển chuyển với những điều nghiên, nghị bàn của chúng ta bấy lâu nay, ắt sẽ 122 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

có một chính sách khả toàn; tuy nhiên, có một cái gì đó ta linh cảm sẽ bị trở ngại...
Đêm. Không gian chìm vào yên lặng. Có tiếng gió nào đó thở dài từ rất xa... Chỉ có thái tử là nghe được âm thanh vô hình ấy:
- Ta đã bay đi từ muôn trùng hư ảo để đến với muôn trùng hư ảo
Ta đã bay đi từ những đổ vỡ bất toàn
Để đến với những đổ vỡ bất toàn
Hỡi trăng! Hỡi sao!
Sự lấp lánh chiếu soi của ngươi
Hư vô không hề biết
Mà người mẹ đất cũng không hề biết
Rồi mây đen lại ùn ùn kéo tới
Rồi ngã mạn, kiêu căng ùn ùn kéo tới
Rồi thời gian sẽ nghiền nát ngươi
Rồi thời gian cũng sẽ chẻ vụn đôi cánh của ta
Có những cổ thành đã đi vào hoang phế
Có những lịch sử liệt oanh được xây dựng bởi xương trắng và sọ người
Bởi sự ngu si, bạo tàn và hủy diệt
Ta không có vinh quang
Mà ngươi cũng không có vinh quang
Đều là sự hiện hữu rỗng không
Có đó và mất đó
Đều là trò chơi ảo hóa
Của thần sinh và thần tử
Chúng hý lộng và cười cợt
Sự khôn ngoan của đất trời từ sơ thủy
Rồi hang thẳm Rāgu nuốt chửng
Rồi nhiệt huyết của nắng ấm và mưa lành
Cũng bị bất toàn nuốt chửng
Cũng bị đổ vỡ nuốt chửng
Minh Đức Triều Tâm Ảnh 123
Cũng bị hư vô nuốt chửng Còn lại những ký hiệu vô nghĩa Còn lại những ẩn số tối tăm và khó hiểu Còn lại hạt bụi, sương hay giọt lệ Nó lăn tròn và tan đi Ta tan đi và ngươi cũng tan đi Vô tăm vô tích... Đêm ấy. - Hãy ngủ đi, Gopā! Hãy ngủ một giấc cho ngon! Đừng thấy gì cả, đừng nghe gì cả! Đêm đã sâu lắm rồi! Thái tử lẩm nhẩm không rõ mình đang chiêm bao mơ màng hay là đang tỉnh thức! Hôm nay là một hội nghị đột xuất, đặc biệt. Mặc dầu mưa gió, sự đi lại khó khăn, nhưng đức vua Suddhodana vẫn triệu tập các đức thân vương và hội đồng trưởng lão để lắng nghe ý kiến của thái tử và các ông hoàng trẻ tuổi về kế hoạch phát triển đất nước. Chỉ một số ít vắng mặt không đáng kể, những nhân vật quan trọng đều hiện diện tương đối đầy đủ. Với những chứng liệu cụ thể, xác thực, thái tử trình bày những nguyên nhân làm cho vương quốc không

thể thịnh cường. Khái quát là bởi những lý do chính: - Đất đai mười phần mà diện tích canh tác chỉ một phần, đa phần đã bị bỏ hoang. - Rừng chiếm một nửa đất nước nhưng khai thác củi gỗ than một cách bừa bãi làm cho hoang hóa nhiều. - Bốn mươi mốt ngàn nông dân và mười bảy ngàn thợ thuyền trực tiếp tạo ra của cải xã hội với kỹ thuật lạc hậu, dụng cụ thô sơ không đủ sức nuôi hơn một trăm ngàn dân mà mức sống cao hơn họ một lần, hai lần, mười lần cho chí một trăm lần! Ngoài ra, người già cả, ốm đau, bệnh hoạn, tật nguyền, trẻ em là gánh nặng xã hội lại chiếm đến hơn ba mươi ngàn! 124 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

- Các buổi lễ tế đàn, súc vật như cừu, dê... bị giết để lấy máu tế thần, mỗi năm có đến năm bảy trăm ngàn con. Nhân dân tiêu tốn cho các thầy bà-la-môn tư tế ở các đền miếu, thị trấn, làng xã... về hàng chục loại lễ khác nhau có thể lên đến cả từng thúng vàng, thúng bạc... - Chi phí hằng năm cho mười ngàn chiến sĩ Sát-đế-lỵ về lương hướng, khí giới, quân nhu... chiếm dụng hết một phần năm tài sản quốc gia. - Các ông chủ ngân hàng cho vay quá nặng lãi. Các chủ nghiệp đoàn vắt kiệt sức lao động của thợ thuyền nhưng cho họ hưởng một đồng lương quá thê thảm để tồn tại chứ không phải để sống! - Không có trường học nào cho con em các giai cấp. Chỉ có hoàng gia, quý tộc, các gia đình giàu có mới nuôi nổi các thầy bà-la-môn học thức làm gia sư. Tình trạng này làm cho đất nước ta thiếu nhân tài để phục vụ dân sinh... Thái tử trình bày xong, khiêm cung cúi chào các bậc trưởng thượng rồi ngồi xuống. Các ông hoàng, bạn bè thân hữu của thái tử, những đồng chí, đồng sự cùng một tâm cổ vũ, tán thưởng, vỗ tay bôm bốp... Riêng hội đồng trưởng lão thì ngồi yên, im, lặng ngắt. Họ thấy rõ thái tử đã chẩn đúng căn bệnh. Đã ngạc nhiên đến lạnh người khi thái tử chỉ ngồi một chỗ mà thấy được toàn cục của quốc gia... Ồ, nó đúng như vậy thì phải làm sao? Ồ, nguy hiểm đến thế, nhưng từ lâu, tại sao không ai hay biết? Hằng chục, hằng trăm cuộc họp của hội đồng, bấy lâu chỉ bàn việc tế trời, tế đất, tế thần; chỉ để phân chia quyền lợi cho dòng trưởng, dòng thứ...; chuyện quan hôn, tang tế... hoặc chuyện tranh chấp đất đai của hoàng gia, quý tộc... Cho chí việc nhỏ mọn như con chim hạc thuở xưa hội đồng trưởng lão cũng phải họp bàn... Một vị trưởng lão quắc thước đứng lên: - Thái tử đã đưa ngón tay chỉ đúng vào huyệt đạo của sự đói nghèo, hội đồng nguyên lão rất cảm ơn. Nhưng biện Minh Đức Triều Tâm Ảnh 125

pháp? Tức là đơn thuốc để chữa trị căn bệnh ấy? Hội đồng rất muốn được nghe qua. Thái tử và các ông hoàng đã họp bàn từ trước. Chính thái tử đã đưa ra từng biện pháp, đã hướng dẫn cách phát biểu và đã phân công trách nhiệm cho từng người. Nên sau khi được hội đồng trưởng lão chất vấn, các ông hoàng, thay mặt thái tử, lần lượt đứng lên, trình bày từng điểm một. Ānanda phụ trách ruộng đất, đã trình bày rất rõ ràng toàn bộ diện tích đất đai trong lãnh thổ; về rừng, về sông ngòi, thành phố, thị trấn, làng mạc, ruộng vườn... chiếm bao nhiêu diện tích; bao nhiêu đất hiện đang canh tác và bao nhiêu đất hoang phế, cỗi cằn... rồi kết luận: - Xin thưa, là phải canh tác cho hết trên dưới chín trăm do-tuần vuông (mỗi bề ba mươi do-tuần) ruộng đất bị bỏ hoang. Nhà nước phải cung cấp dụng cụ sản xuất, phân giống; ngoài ra phải tuyển cán bộ kỹ thuật hướng dẫn cho nông dân cách ươm trồng, chăm sóc, gieo gặt... bảo đảm năng suất cho được cao hơn. Phải cần có chuyên gia phụ trách nông nghiệp... Đấy là điều quan trọng

nhất cần đưa lên chính sách ưu tiên một để cải thiện dân sinh! Ānanda có biết gì về lãnh vực ruộng đất? Hội đồng trưởng lão đã đưa mắt nhìn nhau... ngạc nhiên! Rồi còn kỹ thuật, chuyên gia? Cái gì thế? Họ đâu có biết rằng, các ông hoàng ham chơi của họ, nhờ sống gần thái tử, họ không còn ngây thơ nữa, đã có tâm nghĩ đến người khác rồi. Và những hiểu biết về nhiều lãnh vực, chúng nằm trong những ký tự khó hiểu thuộc truyền thừa của dòng giống Aryan, thái tử học được rồi trao truyền cho huynh đệ kiến thức ấy. Vì hội đồng muốn nghe tất cả nên đến phiên Kāḷudāyi, phụ trách về tài nguyên, môi trường; chàng nói những điểm chính yếu nhất. - Rừng chúng ta hiện có hơn bảy trăm do-tuần vuông, nhưng đã hơn hai trăm do-tuần vuông mọi người khai thác 126 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

củi gỗ và săn bắn bừa bãi. Phải đầu tư trồng rừng mới, phải nghiên cứu cây trồng thích hợp, lãnh vực này cần có chuyên gia... Các loại gỗ quý phải biết cách khai thác, sử dụng. Các loại trầm chiên-đàn là tài nguyên phong phú của đất nước, phải cần có một bộ phận chuyên môn nghiên cứu khai thác và tiêu thụ. Rừng chúng ta cũng hàm tàng những dược thảo quý hiếm, vừa khai thác, chế biến để chữa bệnh cho hoàng gia, dân chúng, đồng thời còn có khả năng bán sang các nước lân cận. Việc này cần nhiều nhà chuyên môn, lương y. Săn bắt động vật rừng cũng phải có kế hoạch, phải có giấy phép của hoàng gia. Ngoài ra, cần đào tạo chuyên gia nông nghiệp, chuyên gia khai thác khoáng sản như vàng, bạc, đồng, chì, sắt...; chuyên gia về đất đai, thổ nhưỡng... tất tần tật. Nói tóm lại là phải cần có trường đại học bách khoa... mới mong nói đến việc dân giàu, nước mạnh... Kāḷudāyi ngưng nói đã lâu mà hội đồng trưởng lão vẫn im lặng. Họ không biết tại sao bọn trẻ lại biết rõ ràng nhiều lãnh vực mà từ lâu tuy họ quan tâm nhưng đã không giải quyết được... Chưa thôi, bây giờ lại đến phiên Bhaddiya, Kimbila, Anuruddha, Bhagu, Mahānāma; họ lần lượt trình bày về vấn đề giải thể bớt một phần hai quân số chiến sĩ để giảm bớt gánh nặng ngân sách; quan đại thần phụ trách kinh tế, thương mãi phải nắm các ngân hàng tư nhân để ấn định, chế tài giá cả cho vay, điều chỉnh lương hướng thợ thuyền cho hợp lý tại tất cả các nghiệp đoàn; nâng đỡ nông dân bằng cách giảm thuế má nông nghiệp nhưng lại cung cấp phân, giống, dụng cụ sản xuất... Muốn có người tài giúp nước phải khuyến khích con em các giới theo học các trường học của vương quốc - bắt buộc phải mở trong tương lai; con em hoàng gia, quý tộc phải tự túc để đi học đại học Takkasilā. Hoàng gia, quý tộc phải tiết kiệm trong ăn tiêu, chi dùng... Phải kiểm soát các cuộc tế đàn, lễ lạt tốn kém sức người, sức của... Phải ra lệnh cấm giết hại súc vật để tế thần Minh Đức Triều Tâm Ảnh 127

lửa và các vị thần mơ hồ chẳng ích dụng gì cho cuộc đời... Phải thẳng tay trừng trị bọn bùa phép ru ngủ ngu dân... Giảm thiểu chi phí ngân sách quân đội mà tăng cường ngoại giao hòa bình mới là khôn ngoan. Nên có chính sách liên minh với Koliya tương tợ sự liên minh của liên bang Vajjī để tạo sức mạnh và ổn định lâu dài... Bỏ bớt các cuộc họp vô ích, phù phiếm giải quyết các công việc nhỏ nhen hoặc sự tranh tụng, kiện cáo của hoàng gia. Phải giải phóng nô lệ, cho họ một số quyền lợi để họ tăng gia sản xuất. Khuyến khích tất cả các giới lao động sản xuất, làm ruộng để tăng thêm của cải cho xã hội. Phải có bệnh viện miễn phí để chăm sóc sức khỏe cho lê dân. Phải có chính sách hợp lý để săn sóc người khuyết tật, già cả, trẻ em... Nói tóm lại là tất cả giới lãnh đạo

phải biết hy sinh quyền lợi của mình, đồng cam, cộng khổ để đưa đất nước đi lên... Phải dũng cảm đứng thẳng dậy, phải thức tỉnh... tất cả chúng ta đã ngủ gục quá lâu, ngủ gục trên vinh hoa, tự mãn và biếng nhác - thì làm sao thoát khỏi thân phận đói nghèo, lệ thuộc...! Các ông hoàng trẻ say sưa nói, nhiệt huyết bừng bừng mà không hề để ý phản ứng của hội đồng trưởng lão. Thái tử không ngăn được. Lúc nói xong thì nghị trường đã trống vắng hơn một nửa... Thái tử biết mình đã thất bại. Đức vua Suddhodana trìu mến nhìn các ông hoàng, thở dài, nói: - Chính sách hay, rất thuyết phục... nhưng do nóng vội thành ra hỏng cả. Quyền hạn của ông vua bộ tộc rất nhỏ, các con ạ! Trong lúc này, ta mà theo các con thì ít hôm nữa sẽ có người trình tấu lên đại vương Kosala, chưa chừng, ngay ta cũng bị bãi nhiệm! Đêm về, đã khuya, thái tử trằn trọc không ngủ được, lại nghe tiếng gió thì thào ở bên tai: Ta đã đi qua bao cuộc phế hưng Ta đã lang thang qua biết bao nhiêu thời đại và lòng người tối tăm và vị kỷ. 128 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

Ánh sáng không thể đến được hang sâu
Chân lý không giải quyết bằng miếng cơm và manh áo
Thế gian quay cuồng ngược xuôi, tự mãn bởi kiêu căng và dục vọng.
Ai cắn xé nhau cứ mặc
Ai điên cuồng cướp giật lẽ công bằng và sự sống thì kẻ đó là anh hùng.
Có quỷ ma cài vương miện
Có ngu si đồng lõa
Và ngục tù tối đen khóa chặt trái tim người.
Ta là lang thang gió
Ta đã đi qua sa mạc, đồng bằng, núi lửa.
Ta đã cùng với hư vô đào huyệt thế gian này
Khá thương cho những ai loay hoay với kế hoạch đại toàn.
Thành công cũng rỗng không
Mà thất bại cũng rỗng không
Nước mắt, niềm vui cũng chỉ là cuộc đánh đố của con xúc xắc.
Rồi ai cũng cháy túi ra về
Rồi tử ma đợi chờ bên ngưỡng cửa
Rồi thống khổ điêu tàn
Rồi tàn tro đốm lửa
Cháy bập bùng.
Và ta quạt gió lên
Đã muôn triệu kiếp rồi
Ngươi có nghe chăng?

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.